

УДК : 32(497.115)

Примљено:

12.06.2005.

Прихваћено:

03.04.2006.

Оригинални научни рад

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС

NATIONAL INTEREST

Година II, vol. 2

Бр. 1/2006.

стр. 95-110

Јан Еберџ Александар Мишић

Резиме

Основни сџав ауџора, заснован на џодробном исџраживању је да би независност Косова била у дирекџној суџројности са Резолуџијом 1244, СБ УН и начелима меџународноџ џрава. Полиџички би џо био оџасан џреседан за сеџесионистичке аџираџије мноџобројних еџничких џруџација широм свеџа и оџуда џреџња миру и сџабилности у мноџим деловима свеџа. Насуџроџ неуџемељеним сџавовима џроалбанских лобиста, ауџори џредлажу различита аџтернативна решења за косовски џроблем, која би била измеџу џреџходноџ сџаџуса ове срџске џокрајине и џене независности.

Кључне речи: Коначни сџаџус Косова и Меџохије, модели за Косово, џреџовори, комџромис, демокраџска кулџура, разрешење конфликџа, економски развој.

Косово и Метохија - пети чин драме (II)*

1. Какви џреба да буду минимални услови Беоџрада

Београд је јасно поручио да "пуна независност", укључујући и "скривену независност" у облику "условне независности" не долази у обзир. Са становишта Београда, "условна независност" не мења негативан исход: Косово постаје независно онда када за то испуни одређене критеријуме. Београд и српска заједница сматрају да је реторика о "условној независности" - веома популарна меџу невладиним организацијама, креаторима политике и проалбанским лобистима - "блеф".

* *Насџавак обимније сџудије чији је џрви део објављен у џрвом броју нашеџ часоџиса*

С друге стране, Београд је прихватио недавни став Европске Уније да не може бити повратка на стање пре 1999. године. Дакле, између некадашње аутономије и потпуне независности мора се пронаћи ново решење. Атипична решења заправо нису непозната у послератној бившој Југославији. До таквих решења је долазила међународна заједница и различите стране у случајевима формирања два полунезависна ентитета у Босни - Републике Српске и Муслиманско-хрватске федерације - у Дејтону (1995.), Охридским споразумом (2001.) између Македонаца и Албанаца у Македонији, као и Београдским споразумом (2003.) између Београда и Подгорице о Државној заједници Србије и Црне Горе.

Ниједан озбиљан српски политичар или политички делатник није толико лаковеран да поверује да се Косовом може управљати из Београда, да ће српска полиција и војска бити поново распоређени да обезбеђују Косово, или да Косово неће имати сопствени буџет, полицију или представништва у иностранству. Они то врло добро знају. Али опет, ниједан озбиљан српски политичар нити креатор политике није спреман да прихвати "пуну" или "условну" независност - две стране исте медаље.

У потрази за коначним решењем, било би мудро од међународне заједнице да посебну пажњу поклони питањима као што су:

- 1) Демилитаризација подручја, уз одређено међународно присуство и јаку локалну полицију коју је обучио ОЕБС;
- 2) Гаранције против каснијег отцепљења или прикључења суседним земљама, нарочито Албанији и областима у западној Македонији;
- 3) Не могу постојати "границе" нити "гранични прелази" између Србије и Косова;
- 4) "Позитивна дискриминација" свих мањина на Косову, у скупштини и јавним институцијама;
- 5) Српска културна баштина, као што су манастири, мора да добије посебан екстериторијални статус, а имовина Српске православне цркве мора бити у потпуности заштићена и враћена;
- 6) Мора се обезбедити огромна одштета српским грађанима за губитак имовине, као и Београду за државну имовину;

- 7) На Косову се мора успоставити међународни правосудни систем;
- 8) Пут Србије и Црне Горе у Европску унију мора бити утабан и први резултати морају бити видљиви пре почетка разговора о коначном статусу;
- 9) Мора се осигурати повратак расељених Срба и припадника других мањина који желе да се врате. Мора бити загарантована слобода кретања, а безбедност и људска права Срба и других мањина морају постати један од главних приоритета за специјалну област Косова;
- 10) Економска виталност Косова мора бити помно анализирана, а трговинске баријере уклоњене;
- 11) Међународно присуство се мора задржати све док се не буде могло са сигурношћу претпоставити да ће сви наведени услови у вези са људским правима и другим питањима мањина добро функционисати и без међународног присуства. Свакако треба поздравити - мада то није довољно - чињеницу да је садашњи ниво тензија низак и да постоји "свест о томе како се треба понашати", уз присуство 17.000 војника НАТО и осталих међународних фактора на Косову; то мора наставити да функционише и након њиховог одласка.

Све заинтересоване стране - па и ЕУ - димензији економског развоја у контексту питања независности морају дати посебан статус у будућим разговорима. Нема независне европске државе која може да се одржи на мешавини непродуктивних инвестиција, незапослености од 70% и махом црнотржишној привреди у комбинацији са организованим криминалом, а да се притом за исту каже да испуњава европске стандарде.

Из распада бивше Југославије познато нам је да је етничку димензију сукоба углавном покренула структурна економска криза. Ново Косово са непродуктивном привредом подложно је међуетничком насиљу или албанско-албанском насиљу, док самосталност уз умерен, правно-утемељен економски развој може послужити да се спречи будуће етничко насиље. Другим речима, извучите једну од најважнијих поука из примера бивше Југославије када се бавите будућношћу Косова!

2. Резолуција 1244. Савета безбедности УН и стандарди за Косово

Овим долазимо до проблема који проистичу из два основна правна документа за решавање косовског сукоба: Резолуције 1244. Савета безбедности УН од 10. јуна 1999. и Стандарда за Косово из 2003. године којима се зацртавају циљеви који треба да буду остварени у Покрајини. Процена степена испуњења ових циљева је спроведена у лето 2005. У зависности од те процене, почеће разговори о будућем статусу Косова.

Шта чини суштину Резолуције 1244. Савета безбедности УН? Најпре, она "има на уму" да циљ јесте очување међународног мира и безбедности. Ово се мора тумачити тако да решење за Косово има шири оквир од саме Србије, Црне Горе и Косова; оно мора да обезбеди *међународни* мир. Резолуција тежи да обезбеди сигуран и слободан повратак кућама за све избегле и расељене. Тиме се не може мислити само на Албанце и остале који су избегли у време када је донета; овај принцип се мора применити и на оне које је албанско вођство од тада протерало.

Од темељне важности за резолуцију је пасус: "потврђујући опредељење земаља-чланица за суверенитет и територијални интегритет Савезне Републике Југославије о осталих држава у региону, као што је предвиђено *Завршним акцијом* из Хелсинкија", иза чега следи: "потврђујући и позив у претходним резолуцијама на широку аутономију и значајну самоуправу на Косову". Резолуција затим утврђује карактер међународног присуства и његове одговорности - и ту се, нажалост, мора закључити да у протеклих шест година, велики број ових одговорности није испуњен.

Тако, међународно присуство није ни издалека успело да спречи обнављање сукоба (не само на Косову, него ни у јужној Србији и Македонији, где постоје јасне везе са екстремистима из редова косовских Албанаца, етничко насиље из марта 2004. године); крајње је дискутабилно да ли су Ослободилачка војска Косова и друге наоружане групе биле заиста разоружане и да данас на Косову више нема оружја. Штавише, међународно присуство није било у стању да успостави безбедно окружење за повратак избеглих и расељених лица.

Резолуција 1244. предвиђа да ће међународно цивилно присуство "обезбедити прелазну управу за Косово под чијим

ће окриљем народ на Косову моћи да ужива широку аутономију унутар Савезне Републике Југославије, и која ће обављати прелазну управу, истовремено успостављајући и надгледајући развој прелазних демократских институција самоуправе како би се створили услови за миран и нормалан живот свих грађана Косова". Речи "широка аутономија" и "самоуправа" се понављају и на другим местима.

У Резолуцији 1244., термин "самоуправни" се помиње три пута, "самоуправа" четири пута, "административна самосталност" једном, "широка аутономија" три пута, док се ни "самоопредељење" ни "независност" не помињу у овом документу. "Суверенитет Југославије" се помиње три пута.

С обзиром на суштину ове Резолуције Савета безбедности - шта се у њој наводи а шта не - значајно је да међународни представници у Покрајини, а посебно УН, нису никада јавно нагласили да се јуна независност не помиње (дакле ни не предвиђа) у склопу одредби Резолуције 1244. Неизношењем наведеног на јасан начин, међународна заједница је психолошки одобрила, па чак и промовисала политику "самоопредељења-отцепљења-независности" у главама албанских вођа, а тиме и грађана Косова албанске националности. Они имају веома разумљиве разлоге да верују да је независност одредиште према коме се крећу. То је оно што им њихови лидери преко 15 година представљају као једино решење (присетимо се да је просечна старост становника Косова 25 година).

Политички "говор тела" међународне заједнице и њених проалбанских лобиста - антисрпска и антибеоградска тумачења током читавог сукоба, бомбардовања и блиска сарадња са лидерима на Косову чији је политички циљ био независност са или без оружја - упутили су недвосмислени сигнал: да је независност реална могућност. Према врховном ауторитету, Савету безбедности, она то није.

Најскорији пример оваквог креирања лажних очекивања датира од 29. марта 2005. када је *Express* објавио интервју са одлазећим Шефом мисије ОЕБС-а у Приштини, Паскалом Фиескијем. Коментаришући будући статус Косова, на питање о могућности независне државе, Фиески је према наводима листа изјавио: "Зашто да не" Све је на вама, на грађанима Косова у зависности од њиховог понашања, политике и стандарда. Ништа не иде аутоматски и ништа не пада са неба. Зашто да не, чак и независност. Нико не искључује ту могућност.?"

Ако међународна заједница не успе да испуни ово последње, за очекивања је да ће косовски Албанци испољити свој гнев и разочарање. Молимо погледајте TFF PressInfo 71 од 18. јуна 1999. ради детаљнијег критичког осврта на ову Резолуцију.

План за спровођење стандарда за Косово може се преузети са веб-сајта УНМИК-а. У њему се стандарди одређују на следећи начин:

" Стандарди за Косово описују Косово у коме су јавне институције представничке и демократске, где се владавина права сироводи, поштује и доследна је свакоме, где расељена лица која то желе уживају слободу и могућности да се врате на Косово без ометања, претњи и застрашивања, где сваки појединац без обзира на етничку припадност може безбедно да поштује и ради, да се служи својим језиком (и где се ово поштује) свуда и у свакој од институција на Косову; где је успостављен оквир за функционисање привредне, где се Косовски заштитни корпус строго придржава свој мандат; ишавише, стандарди приказују Косово где се Приштина ангажује у успешном дијалогу са Београдом, и Косово које је у стабилним и мирољубивим односима са својим суседима у региону. Украјко, једно истински мултиетничко, стабилно и демократско Косово које се приближава европским стандардима... "

Овако ће Косово изгледати. Када се то оствари, уследиће преговори о његовом статусу. Премда је учињен значајан помак, прилично се лако да уочити да још предстоји дугачак пут до испуњења сваке од наведених ставки - можда најбитније по питању повратка расељених и безбедног окружења. То што међународна заједница није разоружала ОВК и тиме спречила повратно етничко чишћење које су Албанци спровели над око 200.000 Срба и других припадника мањина са Косова у првих неколико месеци међународног присуства (које је у то време бројало преко 40.000 војника НАТО-а), као и чињеница да се готово нико није вратио, главни су разлози за то да је међународној заједници изузетно тешко да утврди да ли су сви стандарди испуњени до лета 2005. године.

Заправо, поставља се питање о каквој је политичкој игри реч када високи међународни званичници, у које спада и Специјални изасланик Генералног секретара УН Сорен Јесен-Петерсен, помињу могућност да разговори о статусу почну већ у септембру 2005 ? Овако нешто захтева да се унапред зна да ће стандарди бити у потпуности задовољени у року од неколико месеци од дате изјаве. Међутим, ако нешто није пошло пра-

*вим иуиџем за иџи година, иџешко је иредвидџи да ће се иџо де-
сиџи, иа још иосџићи круџни резулџаџи, у року од наредних
иџи месеци.*

Најзад, уочљиво је да су документ о стандардима очи-
гледно састављали људи без професионалног схватања и осе-
ћаја за људску димензију конфликта и њиховог решавања.
Поставља се питање како ће сви наведени стандарди бити
остварени без огромног улагања у мировну едукацију намењену
доносиоцима одлука као и грађанима у ширем смислу: разу-
мевање конфликта, преговарање, помирење и опроштај, осна-
живање омладине и жена, јачање поверења, медије који про-
мовишу вредности заједничког живота и толеранције и нови
начини третирања војне-мачо културе и криминалитета у за-
једницама широм Покрајине.

*Без овога, сџандарди ће иџешко уродџи нечим дубљим
од иџек иовришнског мира.* Дубоки мир, увођење културе мира
и поштено признање свих страна да се прошлост мора трети-
рати на конструктиван начин како би сви кренули унапред за-
право су игнорисани у Документу о стандардима. Али ово мо-
жда није ни била његова права намена. Чини се као да он за-
право служи да се легитимизује нека врста отцепљења и инте-
грације Косова у ЕУ. У реалности, вероватно би требало да
прође још најмање једна деценија да би се Косово квалифи-
ковало за чланство у ЕУ.

3. Смањџи сџрах и обезбџи друшџвено-економски развој за будућности

Већина сецесионистичких покрета стреми независној др-
жави због тога што је њихова историја испуњена репресијом и
понижењем, а неретко и материјалном бедом. Жеља за зашти-
том од оваквог стања људски је разумљива - "ми смо уплашени
и једина заштита коју видимо је отаџбина у којој смо заштиће-
ни границама, бедемима и оружјем да више никада не морамо
да страхујемо". Дакле, то важи подједнако за косовске Албан-
це у периоду до 1999. године, као и кад је реч о Србима, Ромима
и другим мањинама на Косову од тада.

Према томе, питање гласи: како да смањимо страх и оја-
чамо узајамно поверење и помирење? Одговори су следећи:
променом структура које доводе до страха и, што је једнако ва-
жно, помоћи да се обнови душа, свест и људске заједнице, те
промовисати мировну едукацију и ненасилност међу дана-

шњим и будућим покољењима - са циљем да нова мировна култура заживи.

Следствено, разговори о сјајусу су неопходни, али никако и довољни. Никаква одлука о сјајусу неће нигде даћи резултате, ако за било коју од страна страх и даље буде доминирао у свакодневном животу - а страх никада не иде сам, већ у сирези са својим савезницима: мржњом, жељом за одмаздом, представом о суседу-непријатељу и гомилањем насилних средстава заштите.

Верујемо да људи на Косову као и у ширем региону махом робују старом начину размишљања због онога што су доживљавали деценијама. Свакако да би за њих била корисна - и миру пружила шансу - једна позитивна визија која ефикасно сузбија страх. Нажалост, међународна заједница има врло мали број професионално образованих и обучених стручњака за решавање конфликта и ни једну једину организацију која је у потпуности задужена за разрешавање конфликта на професионалан и непристрасан начин. Било како било, она је дужна да пружи прилике, моделе, места састанака и да активну подршку за широк друштвени дијалог о могућим будућностима за Косово и регион, који буде наду и гасе страха.

Као што је речено у PressInfo 214/Члан 6, мало је вероватно да ће било каква одлука о статусу бити решење, ако општа економска беда и на Косову и у ужој Србији потраје. Истински важан гест би био ако би иста она међународна заједница која је казнила обичне грађане и наградила мафију са десет година санкција, а затим извела 78-дневно бомбардовање које је такође погодило народ, али и учврстило екстремистичка руководства на српској и албанској страни, - одлучила да спроведе неку врсту Маршаловог плана за регион којим би се обезбедило збрињавање и социјална сигурност за све. Њиме би требало да буду обухваћени и суседи као што је Македонија, чији су идентитет и привреда пољуљани оваквом непромишљеном политиком.

Ово би само по себи било важно, али би такође имало и психолошко-политички значај за грађане Србије, Црне Горе и Косова. Њима је потребно признање за чињеницу да су трпели последице међународне политике и игара моћи између својих лидера и те исте међународне заједнице. Када би нешто тако било учињено, људи би вероватно заборавили на оптужбе како међусобне тако и на рачун међународне заједнице. Да ли ће међународна заједница, која сада укида разне видове помоћи

региону променити своју политику и показати мало великодушности?

Ту је и још један, суштински важан аспект који треба узети у обзир: одлука о статусу Косова мора такође да буде усмерена и на то да омогући међународној заједници да повуче, или битно смањи присуство УН, НАТО-а, ОЕБС-а и ЕУ; по свој прилици и многе НВО ће отићи. За шест година, Покрајина Косово је профитирала од више хиљада странаца са високим платама који су изнајмљивали, трошили, запошљавали и куповали. Цене су баснословно скочиле, млади су напустили школовање зарад посла у међународним организацијама, социјална структура се изменила и многи материјално зависе од међународног присуства. О неизмерним последицама и локалној одрживости тог присуства видети *PressInfo 162* из 2002. године.

Проблеми који очекују Косово онда када међународна заједница оде нису за поцењивање. Ово може да сирмоглави Покрајину у још дубљу беду.

У закључку, уверени смо да ће све зависити од смањења страха и истински позитивних друштвено-економских перспектива. Игнорисање ова два најважнија аспекта ће осудити на пропаст свако коначно решење овог конфликта.

Сукобљене стране, из разумљивих разлога, можда још увек нису томе дорасле. Да ли међународна заједница јесте?

4. Четри питања до мира

За почетак, реч-две упозорења. Шта је кокошка, а шта јаје у питању о будућем статусу Косова? Шта је форма, а шта садржај, шта су средства, а шта циљеви? Они који чврсто желе независност склони су у њој виде и средство и циљ: "само да постанемо независна држава, и све ће бити у реду". У светској историји има довољно примера конфликта и ратова који су избијали након стицања независности или у постколонијалном периоду, толико да свако види да ово није увек тако.

Како се одлучивање о будућем статусу - форми - пење ка врху дневног реда међународне заједнице, могуће је да то скрене пажњу са суштинских питања т.ј. *каком ће Косову - и интешно и као јединици у региону - бити додељен одређени ситус?*

У сиварном смислу, оштра, темељна питања остварују: језик, образовање, приступ државним и јавним службама (укључујући полицијске и безбедносне), социјално старање, земљиште, својина, контрола над природним ресурсима, обли-

ци заступања у локалним и регионалним структурама власти, шансе за економски напредак, поштовање људских и мањинских права на високом нивоу, као и политичка култура демократске толеранције: поштовање већине и још веће поштовање мањина због опасности да их преплави већинска култура.

А посебна послерајна, темељна и иницијална су још увек: помирење, изградња поверења, добросуседски односи, мир у локалним заједницама, практични начини да се упамти оно што се десило без позива на одмазду (нпр. спомен-обележја, музеји рата/мира, гробља, прикладно подучавање историје, и општа културна терапија као што су позориште, поезија, музика и уметност за креативно бављење прошлошћу). То је мировна едукација у целокупном систему образовања, учење о ненасилности као опцији у људским односима, предавања о преговарању и дијалогу и о оснаживању грађана (посебно жена и омладине) за истинску партиципацију на свим нивоима и без трунке страха.

Да будемо прецизни, будући сјајус Косова и региона око њега је у исти мах иницијалне демократије, мира и људске цивилизације. То се неће остварити без обзира на број делегација које доносе одлуке међу собом или само са међународном заједницом. Истина, то ће на почетку захтевати одређену елиту, преговоре на високом нивоу, али пре или касније они ће се показати као неважећи без учешћа грађана.

То је, дакле, илијски формални мир сјајуса, правних оквира и сиоразума. Постоји, међутим, и дубоки одрживи мир грађана који тежи помирењу, изградњи нове мировне културе кроз промене у њиховим срцима. Комбиновањем овог са елитистичким и ширим друштвеним миротворством добијају се четири пута до мира на Косову и у региону:

1. Плитак мир који стварају елите одозго - типичан за бившу Југославију, често скопчан са претњама и бомбардовањем т.ј. изнуђеним, а не добровољним, мировним споразумима;
2. Плитак мир који стварају грађани одоздо - заведени веровањем да ће независно Косово бити решење свега и да им мир (укључујући чланство у ЕУ и НАТО) предају елите са врха;
3. Дубоки мир који стварају елите - доста неуобичајен, али многи у УН и другим мисијама широм света свакодневно виде потребу за тим и подржавају је, на мар-

гини својих званичних мандата. Ово се игнорише на дипломатским академијама и у медијима;

4. Дубоки мир који стварају грађани - постојале су "мировне зоне" и "мировне вође" на више места у бившој Југославији. Више примера дато је у доњем поглављу уз "народно миротворство". Такође игнорисано у дипломатији и медијима.

5. Могући модели за само Косово

- *Грађанско Косово на коме се демократијска пољитичка култура* темељи пре свега на концепту грађана, а не на етничкој припадности, као истински демократска и толерантна политичка култура;
- *Позитивне унутрашње мере* - пропорционално већи број посланичких и министарских мандата у Скупштини за мањине, у односу на њихов бројчани удео у укупном становништву, као и на положајима државних службеника, полицијских, наставних и медијских кадрова;
- *Наизменично заједничко председништво/руководство* које свим етничким групама омогућава да с времена на време буду на челу;
- *Ошворени, али и међународно заштићени локалитети од културно-историјског и верског значаја за мањине*;
- *Консоцијација или консоцијациона демократија* - систем поделе власти у коме се тежи да се неслагања превазилазе техникама консензуса, а не већинском владавином; што значи грађанска равнотежа која гарантује удео у власти политичким елитама свих водећих партија, уграђујући њихов збирни јавни рејтинг у систем пропорционалног учешћа и коалиционе владе (2+3);
- *Кантонизација* - више општина, сопствени статут, законодавство, управа и судови;
- *Претезно српски кантони могу сарађивати директно са Београдом* око грађанско-правних питања ако то желе; Београд мимо овога нема никакав утицај на Косову (наравно у зависности од утврђеног статуса за Покрајину);

- *Подела/деоба* - северни део постаје аутономна покрајина Србије, а остатак стиче независност. Утврђивање граница након референдума;
- *Комбинација једне или више ових алтернатива...*

Затим, могу постојати разне комбинације интерних и екстерних модела и принципа. Једноставно, постоји мноштво могућности - много више од наведених - између повратка на стање пре 1999. и стварања потпуно независне државе на Косову.

Тврдити да постоји само једно једино решење можда јесте психолошко-политички разумљиво, али интелектуално ово није сасвим задовољавајуће.

Како онда долазимо до коначног статуса? Путем дијалога, пажљивог слушања, консултација, научним сазнањима, прикупљањем идеја и модела из целог света, истраживањем. Затим разговором и коначно преговорима.

Што се тиче овог последњег, инспирација за то како се успоставља професионални преговарачки механизам може се извући из изворног предлога ТФФ-а¹ из 1996. о управо таквом механизму, односно Меморандума о сагласности између УН и Савезне Републике Југославије о Привременом телу УН за преговоре о решењу (УНТАНС) на Косову.

Ако би се њихов мандат изменио и преусмерио ка преговорима о решењу, УНМИК и други међународни фактори - уз подршку НВО - могли би оформити солидно преговарачко тело потребно да се дође до одрживог и за све задовољавајућег статуса за Покрајину.

Тиме се враћамо до суштинске идеје изложене у свим деловима ове серије: ниједно решење неће функционисати уколико воља за помирењем, толеранција и мир нису заживели међу грађанима. Структуре и статус који само држе под контролом мржњу и жељу за осветом - где сви остављају добар утисак и раде све како треба, све до дана, након потписивања споразума о статусу - неће бити решење.

Чест је случај да владе и други непрофесионални актери у решавању конфликта једноставно не размишљају на овај начин. Они нису ни образовани ни обучени да сагледају овакве шире опције. Они поступају верујући да ће правни приступ, у спрези са новцем и по којим штапом и шаргарепом успоставити мир у свести и срцима људи. Истина је, као што се показало

1 ТФФ - Транснационална фондација за мир и истраживања будућности (Transnational Foundation for Peace and Future Research), прим. прев.

у другим случајевима, да овакав приступ пре или касније само постаје рецепт за будуће насиље.

Дакле, квалитетни друштва и воља народа за миром су много важнији од формалног статуса и правних структура. Све зависи од нове оријентације грађана Косова и његовог окружења, воље да све стране признају шта се десило и жеље да се крене уштем боље, вредније будућности за све.

6. Од "искључивог решења" према демократији и миру

Питање Косова се поново креће ка врху дневног реда међународне заједнице. Дошао је час да се размисли о оквиру, алтернативама и последицама разговора о будућем статусу Косова. Упркос мало вероватној могућности да ће Косово у наредних неколико месеци успети да достигне кључне стандарде неопходне како би се започели разговори о коначном статусу, било би наивно поверовати да ови критеријуми неће бити још једном снижени и сведени на меру која води до разговора о статусу.

Проалбански лобисти као што су Међународна кризна група, Ричард Холбрук и разни чланови америчког Конгреса тврде да је "независност једина опција". Међутим, ова опција се такође може сматрати *неправедном, оштром, архаичном и антиевројском*.

Опција "независног Косова" подразумева да би једна страна (косовски Албанци) постигла свој максималистички циљ, док би друга страна (Београд, као и косовски Срби) преговарачки сто напустила потпуно поражена, посрамљена и неспремна да прихвати наметнути споразум. О пуној независности се не може преговарати. Она може бити једино наметнута.

Анализа конфликта и њихово ублажавање има за циљ да помогне онима који су у конфликту да пронађу трајно решење уз минимум употребе силе. Аутори нису против независности, ако све стране у конфликту желе *добровољно* да прихвате такво решење и сагласе се око његових конкретних модалитета. Ми само не верујемо да постоји једно једино решење комплексног проблема и сматрамо да аргумент о *једном-једином* решењу указује на чињеницу да је међународна заједница у неприликама.

Политички "говор тела" међународне заједнице током 1990-тих година, уз једностраност бомбардовања и међународне мисије које су уследиле, дали су Албанцима повода да верују

да је независна држава могућа и да ће им бити поклоњена, ако се буду добро владали ("стандарди"). Стога, ако међународна заједница не буде успела да ускоро испуни ово имплицитно обећање, вероватно ћемо бити сведоци нових озбиљних превирања на Балкану. У том случају, Албанци сигурно неће бити једини кривци.

" Независно Косово " би представљало опасан преседан за регију, посебно за Босну и Македонију, за међународно право, за европску интеграцију, за још увек крхке мировне процесе у послератној Југославији. Ако може Косово, зашто не и Тајван, Тибет, Чеченија, Тамил Илам, Кашмир итд. У свету има око 200 држава и 5.000 етничких група. Будућност није у томе да свака од њих има своју државу, будућност је заједно живети глобално!

Независност би представљала кршење правног оквира Резолуције Савета безбедности УН бр. 1244. из 1999. која, чак и у најслободнијем тумачењу, не подржава независност. Тиме би били награђени они који су у позадини кампање етничког чишћења неалбанских заједница и охрабрени они који су извели насиље са Косова у јужну Србију и западну Македонију.

Време је да се престане са маскирањем стварности: не, Косово се не може вратити на статус пре 1999; не, мисије УН и НАТО нису створиле мултиетничко, слободно и толерантно друштво као што су обећале; не, није остварен повратак преко 200,000 Срба и десетина хиљада других расељених не-Албанаца; не, албанско руководство на Косову не улива поверење Србима и другим не-албанским заједницама; не, Косово, не може и не треба да буде изузетак ни у региону, ни у Европи, ни у свету.

Кључни циљ треба да буде да се косовским Албанцима дају максималне могућности и реална средства да управљају својом будућношћу без осећања угрожености, али и без угрожавања интереса осталих група, безбедности и климативе стабилности региона.

Одрживо и праведно решење налази се између стандардне аутономије за Косово која је неприхватљива за албанске тежње - и пуне, "условне" или "непосредне" аутономије - неприхватљиве за Србе и српску државу.

Између ова два, постоји мноштво могућних решења - како за Косово у региону тако и интерно унутар Косова - нпр. грађанско Косово, где је етничка припадност ирелевантна, кантонизација, консоцијација, конфедерација, заједничка

страна управа, двострука аутономија за мањине у Покрајини и у јужној Србији, деоба, старатељство под окриљем УН, независност без војске и уз друге посебне модалитете као и бројне комбинације неких од њих. Заговарање независности као једине опције може бити психолошко-политички схватљиво, али то је интелектуално слабо; то није никакво полазиште за предстојеће разговоре. Право решавање конфликта - у чему је веома мали број дипломата професионално обучен - има смисао у отварању могућности за будућност и налажењу нове структуре са којом ће се стране добровољно сагласити.

Најважније од свега, међународна заједница треба много да ради са актерима на кључним поставкама разрешавања конфликта, као што су смањивање страха и деловање у правцу економског опоравка региона. Никакав статус неће бити делотворан, дакле ни независност, уколико људи наставе да се мрзе и не виде шансе за напредак. Међународна заједница треба да научи да је, без покушаја да се препоруде људске душе и људске заједнице и да се људима понуди шанса за благостање, готово сигурно да ће се они поново окренути насиљу. Управо је у томе најважнија поука из сплета сукоба који су се одиграли на Балкану последњих деценија.

* *
*

Често бива да моћни људи вуку ујорно за собом, до краја, гомили својих штићеника, које нишпи познају, нишпи цене, нешто због себе самих, јер је подршка и одбрана коју пружају штим људима видан доказ њихове сојствене моћи и вредности.

Иво Андрић, Травничка хроника

Summary

The main thesis of the article, grounded on careful and detailed investigation is that the independence of Kosovo would be directly contrary to the Resolution 1244. of the UN Security Council, and the principles of international law. Politically it would be a dangerous precedent for secessionist aspirations of great multitude of ethnic groups worldwide, and therefore a threat to peace and stability in many regions. Contrary to the unfounded attitudes of proalbanian lobbyists, the authors propose variety of alternative solutions for Kosovo problem which would be between previous status of this Serbian province and its independence.

Key words: *Final Status of Kosovo and Metohija, models for Kosovo, negatiation, compromise, democratic culture, conflict resolution, economic development.*